

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un sir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foie bisericească-politică.**Anul XIV.****Blaj 17 Septembrie 1904.****Numărul 38.****NOUL PROIECT.**

(=) Înainte de ce s'ar fi pus în praxă celebrul proiect berzevicyan în ce privește reforma învățământului primar, neobositul nostru ministru de culte cearcă să-i asigure drumul prin noue ordinațiuni ejusdem generis.

Căci calea amintitului proiect nu este așa de ușoară, cum s'ar crede. Autoritățile bisericești, cari susțin școalele noastre confesionale cu mari jertfe, în cazul când proiectul ar intra în deplină vigoare, nu ar mai avea poate, nici un interes, să continue opera lor de jertfă, căci cuantumul ce îl recere noul proiect pe terenul instrucțiunii limbii maghiare e atât de considerabil, încât absoarbe aproape întreaga activitate a învățătorilor, fără de a rămâne garanță suficientă pentru educația în spirit religios și moral, prevăzută de întemeietorii școalelor noastre.

Susțină atunci ministrul de instrucție școale, și înlocuească învățătoria noastră cea atât de slab salarizată, cu alte persoane, cari pentru acest salariu minimal ar lua asupra-și atâtea obligații.

Naționalitățile și confesiunile trebuie să arete o atitudine solidară față de acest proiect. Dovadă că „Magyar Szó,” organul ultra-șovinist, într'un articol recent ia în apărare pe Sașii oportuniști, afirmând, că proiectul lui Berzeviczy este un sprijin pe seama lor, dacă vor să conteze la frățietatea maghiară, căci Sașii nu sunt nici decum amenințați de a se maghiariza, ci mai curând de a se — *valahiza!*

„Iată ce răspunde însă foiei oportuniste din Sibiu „Sieb. D. T.,” organul Sașilor din Brașov: „Trebuie să protestăm cu energie împotriva politicii de până acum a ziarului „S. D. T.”. Noi nu cunoaștem pactare, nu ne punem la tocmeală, nu suntem și nu putem rămâne sași, numai cât timp nu devenim infideli bunurilor ideale ale popoului și tradițiilor seculare ale istoriei noastre.”

Acesta e tonul singur corect și singur admisibil față de vechiul pro-

iect al lui Berzeviczy. Zicem „vechiul” proiect, căci deși nu a intrat încă în vigoare, totuși — ca să se adeverească zisa: *nulla calamitas sola* — a dat naștere unui alt proiect și mai proaspet.

Cetitorii nostri îi cunosc conținutul din numărul trecut al foiei noastre.

Ne mărginim la o scurtă apretiare a acestei ordinațiuni, ca să ne convingem încă odată, cât de mare e primejdia și mai ales, cât de *sistematic* se lucră pentru ducerea în deplinire a singurei „idei” mântuitoare de stat.

E vorba adevărat despre desființarea bibliotecilor școlare, cari ar conține alte cărți, în afară de cele în limba maghiară. Opreliștea aceasta se referă la școalele susținute, sau subvenționate din partea statului.

Intențiunea acestei dispoziții e foarte vădită.

După ce elevii vor fi necesitați a fi instruiți în direcție hotărât maghiarizatoare, nu cumva să le rămână totuși posibilitatea, de a-și adăpa simțul național sufocat, măcar în scrierile poezilor și a prozatorilor popoului din care fac parte. Cetească, dacă vor ungurește, dar cărți românești nu vor fi tolerate în bibliotecile numitelor școale.

Până unde poate ajunge spiritul de observație al unui ministru de instrucție!

Înțelegem să se eschidă ori ce lucru de natură politică din aceste biblioteci, înțelegem ca rigoarea aceasta să se estindă și la unele lucrări de altcum cu desăvârșire inocente, dar nu înțelegem o eschidere en bloc a literaturii românești din bibliotecile școlare.

Prin dispoziția aceasta ministerul de instrucție, cu toată prudența ce îl caracterizează, a ochit dincolo de țintă.

Căci dacă autorii nostri vor fi dați afară din bibliotecile școlare, ei vor fi cetiți cu mai multă dragoste încă în cercul familiei și a altor biblioteci, cari din mila lui Dumnezeu și vrednicia noastră nu sunt nici susținute și nici subvenționate din partea statului. „Asociațiunii” noastre i-se rezervă datoria de onoare de a se îngriji de înființarea și augmentarea cât mai multor biblioteci

poporale, spre a dovedi, că într'adevăr binemeritează de literatura popoului român, atunci când chiar literatura aceasta e proscrisă din bibliotecile școlare.

Și poate, indiferentismul publicului nostru pentru autorii români se va mai micșora, și va înțelega în sfârșit, că acești autori totuși trebuie sprijiniți și iubiți mai mult ca până acum, când Dl Berzeviczy le face onoarea de a-i scoate afară din școalele susținute sau subvenționate de stat.

Nu ne îngrijim deci de această nouă fază a proiectului berzevicyan, de oare ce suntem firm convinși, că dragostea pentru autorii nostri naționali numai câștiga poate prin astfel de hazardări.

Ceea ce ne îngrijește însă este, că din noul ucaz, avem un motiv mai mult a ne convinge, că reforma învățământului popular va fi dusă în deplinire în timpul cel mai scurt, în butul tuturor protestelor, și a fatalelor urmări funeste prevăzute de toți aceia cari poartă la inimă destinele educațiunii și a instrucțiunii din țara noastră.

Reuniunile Maria-ne.

Memoriul în cauza societății Mariana; care s'ar putea forma din „Cununile Prea Onoratei Vergure Maria” ca societăți înființându-se în parohiile noastre gr-cat. române, primindu-l l-am detit cu tot interesul; cu atât mai vărtos că de mult timp îmi frământ mintea cu înființarea unei asemenea societăți în parohia mea. Din astă cauză dechiar dela început că cu tot sufletul mă asociez la o conlucrare comună în acest sens; cum cred că vor face și cei alții confrăți preoți. Dar scopul nostru nu e altul decât conservarea credințioșilor în credința cea adevărată și nizuința continuă ai face pe zi ce merge mai buni și neîncetat să prospereze în aceea ideală moralitate pentru care dumnezeescul Răscumpărător a adus neprețnitul sacrificiu sângeros de pe cruce, bucuria și fericirea tuturor oamenilor cari vreau să-l înțeleagă. Apoi societățile contemplate numai acestui scop să dedică. Și cu drept cuvânt pentru că lupi răpitori din ce în ce mai mulți și mai furioși cu ochi neadormiți aleșuesc înprejurul turmelor

noastre cu scopul de a răpi și devora blânde de oi „refugiate” în adevăratul stat al Dnii nostru Iesus Christos. Iar nouă preoților sub grea responsabilitate ne incumbă datoria a le împrejma după timp și împrejurări cu astfel de îngrădiri cât se nu piară nici una din neatențiunea ori lenea noastră.

Așa fiind cum să nu ne asociem toți preoți la o muncă, care pentru noi poate să producă fructe duple, spirituale și naționale ușor de înțeles. Și când mă cuget numai la un congres general al acestor societăți încă mi-se umple sufletul de bucurie, văzându-ne întruniți preoți și mireni din întreaga noastră provincie bisericească și consultându-ne despre modul cum agrul nostru bisericesc național l-am putea face din ce în ce mai roditor, mai fecund.

Vorbind despre congres îmi vine în minte dorul preoțimei noastre exprimat atât de viu în publicistică mai astă iarnă de a se întruni întruni în un congres. Acum ni-se îmbie ocaziunea; singura cale care ne poate duce la scopul atât de mult dorit ne stă înainte și nu avem lipsă de cât de o voință fermă, bărbătească a o încăleca. Zic voință fermă bărbătească, căci și dacă nu e lungă calea, e plină de stavile, cari mai întâi trebuie delăturate.

Cea de întâi stavilă la înființarea societăților din vorbă — cum mi se pare mie-ar fi neînțelegerea și nepriceperea credincioșilor nostri despre folosul lor. Această stavilă s'ar putea delătura numai așa, dacă societăților celor mai mici — parochiali, am fi norocoși a le afla un scop cât se poate mai real, mai practic și evident folositor nu numai în privința spirituală ci și materială direct pentru membrii. Scop adecă nu poate fi decât cultul, onoarea Prea Onoratei Vergure care cult se poate deprinde și

manifesta prin acte religioase de două feluri: 1, prin acte de pietate, cum sunt: cercetarea bisericeii, ascultarea s. liturgii, ascultarea recitării Onoratăului Paraclis, mărturisirea, împărțirea cu s. Euharistie, pelerinajele unde sunt la îndemână și altele asemenea, în timpurile statorite prin statute. 2. Prin acte caritative, cari după împrejurările și indignțele credincioșilor nostri s'ar putea specifica în următoarele: providerea pruncilor școlari săraci cu cărți și vestimente, înființarea bucătăriilor pentru școlarii săraci și îndepărtați cu locuința de școală, îngrijirea și ajutarea morboșilor săraci și în specie a lehzălor singurate, ajutarea văduvelor și a orfanilor săraci, înmormântarea străinilor săraci, ajutarea celor ce sufer daupe prin foc, prin grindina, prin ape, prin moarte în animalele domestice mai folositoare, premiarea mirilor juni cari în timpul juniei au avut o purtare morală exemplară și întru toate conformă disciplinei bisericești, premiarea celor cari se ocupă mai intensiv și dovedesc spor văzut în pomologie și stupărit, premiarea școlarilor diligenți și a celor cari învață vre-o măestrie, înființarea unei biblioteci cu cărți religiosomorale educative, înfrumșetarea s. bisericeii a.

Astfel de societate, care în scopul amintit s'ar dedica deprinderilor religiosomorali pioase și caritative aci enumerate s'ar putea înființa în fiecare parohie cât de mică, cu atâta mai ușor, cu cât se înțelege de sine, că actele de caritate, ca mijloace, celea mai multe ar fi să se deprindă numai față de membrii săi și numai în măsura, care o ar permite venitele anuale ale fondului înființat și augmentat din taxele anuale ale membrilor, din donațiuni, ofrande, colecte, și repartițiuni statutare.

Așa și numai așa cred eu, că pe cre-

dincioșii nostri dela sate, cea mai mare parte din ei săraci cât abea trăiesc de pe o zi pe alta, i-am putea întruni pentru înțămplinirea lipselor cari li apasă pe ei, în societăți nu numai moralisătoare ci și de ajutor material imprumutat. Ai îndemna dintruna și ai motiva la contribuiri pentru înființarea și susținerea unui institut de orfani ori neputincioși în cutare centru, mie mi-se pare un lucru acum deodată prea cutezat, și numai mai târziu, când am avea cel puțin 7—8 sute „cununi” înființate în parohii și regulat fungente, ne-am putea cugeta și la așa ceva.

La înființarea de instituțiuni în stil mare cu atâta mai puțin ne putem cugeta acum, cu cât să știe că pentru sustarea și prosperarea secură spre scop a ori cărei instituțiuni cât de mici și modeste, e lipsă absolută de disciplină. Apoi tuturor e cunoscut că defectul cel mai mare al poporului nostru e nedisciplinarea lui totală, care e a doua și o foarte serioasă stavilă la înființarea a ori ce societate în sinul său. Cea mai mare parte din credincioșii nostri, toată viața și-o trăgănesc fără nici o regulă, fără nici un calcul, fără nici o prevedere și se poate zice — fără nici un scop precis, pentru ajungerea căruia să se simțască oare cum silit ași concentra toate forțele materiale și spirituale. Mulți din ei trăiesc numai zilei de azi; la viitor nu cugetă nici când, decât doară în cutare vară nerodirea țarinelor le-ar sugera cugete îngrijorate de greul iernii viitoare. Apoi a înființa și susține cu astfel de oameni — altmintea neeseptionabili — societăți a căror funcționare nu numai în partea spirituală, ci și în cea materială, trebuie să fie numai cât se poate de regulată, e lipsă neîncunjurabilă de mijloace disciplinari con-

FEUILLETON.

Moartea a doi spioni japonezi.

(B.-P. Tagblatt).

Povestirea, ce urmează, provine dela un ofițer rusesc de marină, reîntors din Charbin, după ce a fost greu rănit cu ocaziunea primului bombardament dela Port-Arthur. Ofițerul obținut concediu de a merge în Italia spre deplina sa restaurare. Înainte de a porni în călătorie veni la Charbin, ca acolo să-și vindece ranele și sosl aci tocmai în ziua, când au fost prinși și condamnați la moarte doi Japonezi, pentru încercarea de a arunca în aer un pod dela calea fierată din Manjuria.

„D-ta ai fost de față la executarea celor doi Japonezi?” întrebai eu.

„Durere! i-am văzut murind,” răspunse tinărul soldat de marină adânc pătruns.

La aceste uitându-mă la el, să grăbi a adange:

„Să nu mă consideri de un anarhist, din contră, eu îs patriot din tot sufletul, așteptând cu sete războiul cu Japonia și dorind a vedea nimiciți pe toți Japonezii spre a le putea dicta în Tokio condițiunile de pace. Dar atât eu cât și camarazii mei, văzând pe acești doi soldați japonezi, cari cu atâta marinimie se sacrifică pentru patrie, căzând loviți de gloanțele oamenilor nostri, nu ne-am putut reține de a afla această execuțiune tare detestabilă și crudă.”

„D-ta ai luat parte la dictarea sentinței?”

„Am văzut aducându-se în lăuntru cei doi spioni și am fost de față la pertractare și martor la execuțiune. Vreau să vi le povestesc toate cu deamăruntul; spectacolul acesta uricios mă urmărește meren și nu-l voi uita nici odată.”

Și în decurs de o jumătate de oră îmi povestii invalidul ofițer tot decursul, întrerupându-se în povestirea sa numai atunci, când erau de tot vehemente durerile din genunchiul său drept, sfărmat de o bombă japoneză și din care încă nu s'au fost delăturate țandurile.

„Vă pot mărturisi, că la aducerea celor doi acușati în sala cea mică, unde era adunat tribunalul militar, atât judecătorii cât și publicul, constător mai mult din ofițeri, nu se putură reține de a nu le manifesta de tot pe față o admirație entusiastă.”

În faptă acești doi bărbați erau inspirați de cele mai nobile sentimente; ei ca patrioți au fost aleși de a contribui cu toate mijloacele la învingerea alor săi, și ca soldați la comanda superiorilor lor pășiră înaintea morții sigure.

Formalitățile procesului au fost foarte simple, pertractările de puțin interes. Acușatii se declarară pe față și nu fără fală patriotică, vinovați de crima, de care erau învinovați.

Ei își spuseră numele și titlul fără cea mai mică tremurare în timbrul vocei: „Ciomo Jocoza, major în statul major, de 43 ani, absolut de școala înaltă militară din Jeddo,” zice cel mai bătrân dintre acușati, un bărbat mic de statură și gros, cu un cap energetic. „Tersco Jokki, de 31 ani, căpitan în statul major” răspunde soțul său, de mai înaltă statură și de mai svelță figură, cu față înourată de coloare brunetă-închisă,

preumblându-și ochii cu dispreț asupra adunării; „buddhist” mai adause el după un moment.

„Și D-ta, dle Major? Întrebă presidentul curții de judecată, esti și D-ta de aceeași religioane cu colegul D-tale acușat?”

„Nu, Dle president, eu îs creștin...”
Și observând mirarea produsă prin declararea sa, se grăbi a adange: „Cu toate acestea eu sunt un adevărat japonez, din părinti japonezi. În tinereța mea m'am convertit prin doctrina blândă alui Christos și m'am mărturisit de credința luterană.”

Majorul Jocoza vorbea anglezește; un ofițer dela banca angleză-japoneză, un anglez, traducea declarațiunile acușatului înaintea tribunalului. Căpitanul Jokki a fost ascultat de un interprete chinezesc.

Acușatilor li-s'au arătat materiile explosive aflate la dâșii. Ei nici decât nu cercară a se purifica și nu negară nici una din mărturisirile cazacilor, cari li prinseseră.

Interpreții traduseră acușatilor propunerea presidentului, carele cerea pedepșa spânzurării.

Eu mă uitam la trăsurile feței celor doi bărbați și n'am putut observa la ei nici cea mai mică urmă de iritare. Ei rămaseră nemișcați și durerea lor internă nu se făcu prin nimica cunoscută și nimica nu le trada cugetele.

Apărătorii celor doi japonezi pledară pentru munca sălnică în locul pedepsei de moarte, fiindcă acușatii recunoscură.

Pledarea favorabilă lăasă pe acușati cu totul reci, ei nu ziseră nici un cuvânt. Admitând legea moderarea pedepsei, noi cu toții așteptam cu siguranță o schimbare. Pertractările durară o jumătate de oră,

stringenți; căci altminteră tot lucrul poate ușor ajunge soarta unei jucării copilărești, care pe cât de cu mare ușurință se face, pe atâta de întărită o nimicește petulanța unui prunc în mijlocul hohotului general. Exemplu despre aceasta avem cu deosebire în societățile de temperanță înființate ici-colo prin parohii. Nu odată numai mi s-a întâmplat că întrebând pe cutare confrate despre societatea din parohia sa, am primit durerosul răspuns că pe poporeni nostri după capacități continue în momente de înălțare sufletească îi poți motiva pentru cutare lucru bun, a persevera însă în el nu poți numai silindu-i. Asupra cuvintelor dela s. ev. Mateiu: „împărăția lui Dumnezeu se așteaptă” am meditat de multe ori, și cred că dacă ori care părinte are drept, ba e chiar dator a-și disciplina pruncii și în cas de transgresiuni ai și pedepsi, acest drept trebuie să-l aibă și ori care societate, cum vedem că-l are chiar și a. biserică, care cu tot principiul de indulgență și pe lângă tot spiritul blândetelor de care e condusă în guvernarea sa spirituală încă își are legile sale disciplinare, și censurile sale. Prin acestea nu vreau să zic altceva decât că e necesar ca cei ce de bună voie s-au făcut și sunt membrii la cutare societate, în cas de peștință să se poată constrânge la îndeplinirea datoriștelor materiali statutari. Și după ce execușionile de asta natură le pot îndeplini numai organele statului politic, în favorul persoanelor morali cari au dreptul de publicitate, e absolut necesar pentru societățile contemplate esoperarea acestui drept. Ceea ce e necesar și din alt punct de vedere.

În patria noastră dreptul de întrunire — cum se știe — e foarte restrins prin legile politice. Nici o întrunire, nici chiar de petrecere nu e permisă fără știrea și promisiunea autoritășilor administrative. Tuturor

le sunt cunoscute scandaloasele cazuri întâmplăte cu conferințele preoșesti și învăștorești din multe districte protopopești. Ba, subscrisul mai acum 4 ani am fost recercat de către primarul comunal, — cum s-a zis pe baza unui ordin mai înalt, să nu mai întrunesc parochieni decât în adunări strict bisericășesti; iar cum sunt tractate din partea organelor guvernului politic convenirile și întrunirile credincioșilor nostri în afaceri pur spirituali, știu toți din celea întâmplăte la biserică din Șișești.

Între astfel de împrejurări suntem departe de putința a lucra fiecare preot singularic și propria auctoritate, cu speranța unui rezultat dorit, la înfiinșarea societășilor contemplate căci și dacă am fi unii mai norocoși cât se obținem aprobarea statutelor pentru societatea din câte o parohie, mulți, însă, fără ceva motiv plausibil suntem negreați guvernului politic, cari ori cât am stăruș pentru acea aprobare, ni s'ar denega și azi și mâne și totdeauna.

Această stavilă care e a treia la înfiinșarea societășilor dorite, încă trebuie considerată după natura ei; și dacă pe lângă toate greutășile e vorba să inișiam în acest sens o activitate generală, chiar și din acest punct de vedere vrednic de considerare, trebuie să ne cugetăm la înfiinșarea acestor societăși după districtele protopopești, a căror secșioni din fiecare parohie să se dedice ramurilor de activitate reclamăte de indigintele mai simșite ale credincioșilor din localitate.

Aceste sunt ideile mele față de proiectătele Reuniuni Mariane, le supun apreșierii frașilor preoști.

Băla în 3 Iuliu 1904.

Alexandru Barbulescu,
paroch gr.-cat.

REVISTE.

Roma. Combes a șinut în *Auxerre* o vorbire politică, în carea s'a nizuș să esplice aderenșilor săși pozișia, ce a luat-o guvernul francez față cu Vaticanul. Spunea el, că Papa e de vină, că 9 episcopii sunt vacante, penșrucă dintre candidași n-a voit să primească pe nici unul. Dacă se rup relașionile oficioase, iar Papa e de vină, zicea el, căci a și ameninșat deja Franșă cu perderea protectoratului prestē creștinii din Orient. La acestea răspunde *Observatore Romano*: Papa nu a putut denumi episcopi pe aceia în contra căroră erau cauze canonice, cu aceea nu mult și-a zdrobit capul, că ce vederi politice au candidași. Deși Papa nu e dator să deie samă despre fapșele sale numai lui Dumnezeu, Șfântul Scaun totdeauna a spus guvernului francez, cauzele ce l-au îndemnat să nu denumească candidași. Papa totdeauna a respectat articlii organici, căci aceștia nu se șin de concordat.

Franșă. După cum am spus în numărul trecut, episcopii *Geay* și *Le Nordes* și-au dat abșicerea în Curia Romană, carea le-a și primit-o. Foile guvernamentale atacă pe aceșii doi episcopi, *Drumont* atacă pe *Geay* într'o broșură intitulată: *L'apostat de Laval*, iar *Libre Parole*, în un ciclu de articoli atacă pe „rebelul *Le Nordes*”.

Pressa cinștită aduce recunoștinșe episcopilor, cari după cum a zis *Merry*

tribunalul militar condamnă pe ambii ofișeri la maximul pedepșei, la furci.

Majorul Jococa și căpitanul Jokki ascultară șentinșă cu linișșe și sânge rece, ca și când aceste pe ei nu i-ar privi nimica. Și foarte probabil, că poate s'ar fi minunat, când șentinșă ar fi fost mai puțin aspră.

Dimineașă, în zina următoare șentinșă aveă să fie execușată; să mai aștepta numai o telegramă dela Kuropatkin, care să o întărească.

Telegrama sosī fără amânare; generalisimul întări șentinșă de moarte, dar crușă pe ofișerii japonezi de pedeapsa deșositoare a furșilor și diășuse moartea onorifică prin plumb.

Eu am fost de față, când comandantul le-a cetit prinsionerilor ordinul lui Kuropatkin. „Bine!” zise majorul Jococa, „eu sunt gata.”

Căpitanul nu zise nimica; privirea sa, devenită și mai deșpreșuitoare, esprișă indiferentism față de grașia acordată.

Majorul Jococa se rugă de concesinșea de a scrie familiei sale, apoi îmbrătoșă pe căpitan.

„Eu mor mai linișșit decât D-ta Majorule,” zise acesta.

„Cum așa?”

„Eu mi-am împlinșit datorinșă față de patrie și față de zeităte. D-ta numai față cu patria ești în curat.”

„Ce vrei să zici cu aceasta, căpitan?”

„Eu m'am gândit mult despre cele, câte mi-le-ai spus despre creștinism. D-ta lauzi mereu superioritășea lui. Bine dar, eu așu, că D-ta nu ești în curat cu Christos, pe când eu nu am nimic de a-mi imputa.”

„Poate că ai dreptăte căpitan. Am să te rog de o complexanșă. Dă-mi consimșă-

măntul D-tale, de a îndeplini cel dintăiu act întru adevăr creștinesc al vieșii mele. Știi, că-mi rămân o mână de bilete de bancă chinezești. În valoare cam până la 1000 ruble. Ei bine, doresc, ca banii aceștia să-i dau comandantului, spre ai preda crucii roșii pentru bieșii răniși ai dușmanilor nostri. Ești învoit cu donașionșea aceasta?”

Jokki stete un moment pe gânduri.

„Eu totdeauna am avut mare simpatie către D-ta, Die Major, și dacă D-tale aceasta îți face o plăcere, atunci bine, sum multămit de a se da banii inamicului nostru.”

Veniad comandantul să cerceteze pe prinsioneri, majorul îi întinșe un pachet de bilete albe cu semne roșii zicând:

„Aici sunt cam 1000 de ruble! Te rugăm a dărui aceșii bani pentru crucea roșie.”

„Dar nu ar fi oare cumva mai bine, dacă i-ași trimite familiilor D-Voastre?”

„Nu, o nu!” răspuse amândoi condamnașii, „Micado nu va uita de femeile și copiii nostri.”

„Lăsați-ne aceasta satisfacșic,” zise Jococa, „și împărșiti banii între rănișii ruși.”

Comandantul stăruia într'aceea, ca ofișerii să trimeată ceea ce rămâne după ei, în Japonia.

Jokki se părea pe un moment, că stă pe cugete. El se uită la soșul său de nenorocire, carele într'aceea își repeș dorinșă, de a da această deșpăgubire ca curățire de păcate pentru răul, ce l'a făcut în viașă, și căpitanul plecându-și capul consimșă la făgăduinșă solemnă a soșului său de arme.

Comandantul ruseș cedă și întrebă pe ambii japonezi, dacă le mai poate face oare careva plăcere.

„Eu bucuroș a-și lua o baie, dacă e

cu putinșă,” zise ucenicul lui Buddha, „apoi stăm la dispoșitiă D-tale.”

Un stabiliment de băi e un articlu de lux pentru Charbin și era necunoscut acolo. De aceea comandantul diășuse a se aduce nește gălete cu apă, dând ordin sentinelor să se întoarcă cu spătele ca nenorocitșii să se poată spăla fără genare. Lipsirea unei cade de șcăldat pentru adeptul lui Buddha a fost mult mai simșitoare decât pentru majorul creștin; acesta își dorī un preot înainte de ultimii săși pași în viașă. În lipsa unui preot i-se trimise preotul regimentului. Majorul rugă pe preot a-i ceti „cuvăntărea de pe munte.” Preotul cetia rusește și Jococa urmăria textul în biblia sa japonică, ce i-se lășase în prinșoare. Ajungând la versul: „Și de iubiși pe cei ce vă iubesc pe voi, ce dar este vouă? Și de faceți bine numai celor ce vă fac vouă bine, ce lucru deosebit faceți?” închise apoi cartea și încleștându-și mâinile închise ochii pe un moment, pe când buzele sale se mișcau.

„Jokki,” zise el, „ai dreptăte. D-ta mori cu suflet mai linișșit decât mine, pentru-că nici odată nu am simșit mai tare decât acuma, în câtă disonanșă a fost viașă mea față de cuvintele lui Isus.”

Carul, ce avea să ducă pe cei doi bărbați la locul de pierzare, aștepta deja. Afară în învălmășală deasă se mișca deja mulșimea, acea mulșime greșoasă de lăpădături, care pretotindenea e aceeași, oameni fără treabă, pierdevară și aventurieri, cari veniseră în deșpărtașul orient, ca din vre un eveniment neașteptat să tragă folos.

Cei doi ofișeri japonezi sosiră la locul de pierzare încă tot nealterași. Cu toate aceste puteai observa, că majorul este pradă cugetelor sale dureroase.

del Val numai din dragoste față de biserică, din convingere proprie, nesiliți de nime și-au dat abdicarea. Ei au avut mai mulți dușmani în diecese, parte laici, parte clerici, cari au turburat pacea vreme mai îndelungată. Pentru pacea bisericești abdic de diecese, și poate că amândoi se vor retrage în singurătate în Franța, nu în Roma, după cum spuneau unele gazete.

Combes stă cam rău pe vremea aceasta. Socialiștii și radicalii nu-l țin destul de energie, și-l suspicionează că ține cu clericali — deja de mult; clericali nu-l pot plăcea, de aceea se cam clătină portofoliul și scaunul de catifea. Țin cu el francmasonii, a căror tactică se poate observa în toate lucrurile isprăvite de el. După cum am mai spus-o la locul acesta, mulți sunt de convingerea; că guvernul și partida guvernamentală sunt sclavii logelor, și că orice discurs ministerial ori proiect de lege, înainte de ce ar ajunge în publicitate, îl pertractează francmazonii.

Scotia. Aici erau două biserici reformate, cari în timpul mai din urmă s-au împreunat, contopindu-se într'una, 27 de păstori dintre presbiteriani n-au voit să se unească și dintre ei 24 au pornit proces pentru bunurile ce le-a avut biserică presbiteriană, carea există

Ambii își aprinseră câte o țigaretă și apoi se rugară să nu-i lege de stâlpi. Comandantul scoase două batiste din busunariul său și le întinse japonezilor.

Majorul își legă el însuși batista la ochi. Jokki însă refuză cu dispreț zicând, că vrea să vadă, cum se va întocmi acest lucru.

Doisprezece soldați au fost postaji înaintea majorului și alți doisprezece înaintea căpitanului. „Dacă vi-e milă de acești nenorociți,” zise comandantul către plutonul de executare, „atunci țintiți deadreptul la inimă, și moartea va urma numai decăt.”

Pușcăturile sunară! Jococa căzu pe partea stângă, Jokki, fără a clipi din gene, căzu înaintea. Ambii căzură ca loviți de trăsnet, bunii noștri soldați „avuseră milă de ei.”

Povestitorul men își încheie cuvintele sale cu un adânc suspin. Fără voie își mișcase genunchiul pușcat.

„Afurisiți de japonezi!” strigă el, „ce au făcut din piciorul meu! Dar nu face nimic! Aceasta nu mă împedecă de a compătimi adânc moartea lui Jococa și a lui Jokki.”

Văzând eu pe această victimă a gloanțelor japoneze atât de adânc pătrunsă de moartea a lor doi spion japonezi, mi-am adus aminte de cuvintele pictorului rusesc Weresciagu, carele zise odinioară, că valoarea și destoinicia alor doi, ce se luptă între sine, formează cea mai mare pedecă în război. Și în adevăr așa stă lucrul, cum pot oamenii să se ucidă imprumutat, când se respectează și se stimează?

Nicu.

În 27 de comune, dela cari a luat bunurile cu puterea biserică „protestantă unită.” În două foruri a perdit procesul, dar forul ultim, casa lorzilor le-a dat drept celor 24 păstori, cari acum au în mâinile lor o avere de 10 milioane fonți sterlingi. Apelație numai este, hotărârea trebuie executată. Foarte ușor se poate naște un războiu civil.

Războiul Ruso-Japonez. Din lungile rapoarte ale lui Kuropatkin și Kuroki se poate vedea lupta ce s'a desfășurat între trupele ruse și japoneze înainte de ce rușii ar fi evacuat Liaoyangul.

Pe lângă toată bucuria foilor japoneze se putea observa, că armata lor pe lângă învingerea ce au câștigat-o au avut și un nesucces strategic. Cauza la aceasta a fost de o parte generalul suprem Oyama de alta însuși Kuroki. Să știe că Oyama a dispus pe Kuroki prea târziu se încunjure aripa stângă a rușilor, căci toate trei armatele japoneze dimpreună cu alui Kuroki au atacat pe ruși în o linie directă pe când Kuroki trebuia se încunjure linia stângă de retragere a rușilor. — Kuroki se apucă de executarea planului de încunjurare prea târziu, căci rușii au observat pericidul, și până când Kuroki da spre răsărit, până atunci Kuropatkin a putut se așeze o nouă linie la băile dela Jantaj, cari apoi au împedecat planul încunjurării. A doua greșală, care cade numai asupra lui Kuroki, a fost, că japonezii în mersul spre a încunjura aripa stângă au înaintat așa de încet, că și un general mai puțin genial ca Kuropatkin încă ar fi înțeles planul lui Kuroki și s'ar fi pregătit de apărare.

În aceasta luptă japonezii au perdit aproape 30,000 oameni, și e întrebare dacă ruinele Liaoyangului sunt vrednice de aceste perideri. — Kuropatkin a trecut Mukdenul cu o parte a armatei sale. După cum se vede, ruși se vor retrage către Karbin.

CORESPONDINȚE.

VISITARE CANONICĂ.

— (Diecesa Ordzii mari.) —

Pocei la 5 septembrie.

Poporul român a fost până acuma totdeauna cu cea mai mare alipire către biserică sa, și către superiorii săi bisericești, de aci provine, că totdeauna cu cea mai mare bucurie sufletească serbează zilele alese, sărbătorile bisericești, și să bucură, când superiorii bisericești se întorc între ei. Așa duplă bucurie sufletească a avut poporul român gr.-cat. din comuna Pocii în frumoasa sărbătoare a Adormirii Preacuratei

a. c. nu numai pentru înșămăntatea acestei sărbători, și altcum foarte prețuite de poporul nostru, ci pentrucă în aceea zi Magnif. Dn Moise Neș. canonic de Oradea mare ca Archidiacon al acestor părți a venit la parochia asta.

S. Liturgie o a celebrat Magnif. Dn canonic, asistând On. V. Hetco și parochul local; cântările le-a executat corul poporal sub conducerea desterilor cantor-inv. locali și a altor cantori din jur. După cetirea s. Evanghelii Magn. Dn canonic a rostit o predică foarte frumoasă despre puterea și influința Maicei Preacurate, ce o are la fiul său și Dumnezeuul nostru, și a vorbit cu o oratorie aleasă, cu erudiție clară, cu termini naturali, cu o predare însuflețitoare, nu numai pătrunzând, ci răpind cu sine pe ascultătorii sai. La finea predicii a avut o surprindere plăcută ascultătorii, căci Magn. Dn a promis, că d. am. la însărat va continua predica, vorbind atunci despre aceea, că Maica Prea Curată voește să ne ajute și într'adevăr ne și ajută, dacă ne întorcem la ea. Lucru foarte natural dară, că după promisiunea asta, poporul d. am. grăbia în cete spre biserică, să audă și predica asta. Biserică a fost iarăși îndesuită, oratorul se părea a se întrece pe sine, cuvintele îi curgeau cu o nespusă dulceață, predarea îi era nemijlocită, cugetai, că cu mâinile pune în inima fiecărui ascultător simțămintele cele mai pii. Devoțiunea cea mai sinceră față de Regina ceriului, și pentru pildele frumoase, cu măestrie oratorică întretășute în predică, ea va fi totdeauna neuitată și de mare învătătură la toți aceia cari au auzit-o.

Asta era acum a treia predică frumoasă dela Magnificența Sa, căci după s. liturgie, când Magnificentul Dn. a binecuvântat școala nouă acum edificată în locul celei arse în anul tr. încă a ținut o frumoasă și potrivită vorbire despre însemnătatea școalei și despre datorințele poporului față de școlile noastre.

Poporul din Pocii nu va uita asta frumoasă zi și cu bucurie sufletească își va aduce aminte totdeauna de asta sărbătoare. Este cu mulțămintă Magnificenței Sale pentru ostenele făcute, totodată îi dorește, ca bunul Dumnezeu să-i ajute, ca tot cu așa zel încă în mulți ani aici sau alt unde, să poată face asemenea bucurie sufletească poporului nostru.

Iuliu Sabo,
paroch gr.-cat.

Cătră P. T. Abonenți.

Începându-se semestrul al 2-lea rugăm pe On. abonenți, să binevoiască a-și renoua abonamentul; iară cei ce sunt în restanță să ne trimită fără amânare suma datorită, căci foaia are lipse mari și arzătoare.

Administrațiunea.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. La îndemnul și exemplul simpaticului preot din Telciu Valer Murășan, au contribuit pentru s. noastră biserică miseră următorii creștini: Valer Murășan preot gr.-cat. un ornat bisericesc de mătasă, Ion Natu a Petri și soția sa Paraschiva un ornat bisericesc colorat din mătasă grea în preț de 60 fl. Varvara Bichigian o învâitoare de masă și 2 icoane. Rafla G. Mititei și Nastasia I. George Răcoare o s. Evanghelie cu litere latine în legătură foarte frumoasă în preț de 26 cor. Ioan Telcian și soția sa Firuța un ornat bisericesc colorat, și cu ornamente de posomant, acești donatori sunt toți din comuna Telciu; apoi Gavril Petri preot local 1 icoană mare deasupra s. pistol cum și lemnele necesare pentru ridicarea unui cor în s. biserică. Artemiu Someșan 1 feșnic cu 3 brațe pe s. pistol și un candelabru cu 6 brațe din aramă; pecum și mai mulți poporeni din loc au contribuit cu oferte benevole în suma de 35 cor. la ridicarea corului din s. biserică. Primească toți acești donatori ferbințele noastre multămite și răsplata dela Domnul. Nimigia rom. în 10 sept. 1904. În numele comitetului bisericesc. *Gavril Petri*, preot gr.-cat. *Jacob Spermezan*, curator-prim.

Sfințire de biserică. Senatul bisericesc gr.-cat. și poporul român din Sudureu invită la *Sfințirea de biserică* ce se va celebra în Sudureu, Duminecă la 18 sept. 1904. Sara tinerimea română inteligentă de pe Ier și jur aranjază *Petrecere cu dans* în Odai (lângă Sudureu) în folosul bisericii.

Hymen. Dl *Octavian Prie* prof. gimn. în Blaj și Doara *Elena Nestor* fca prof. Silv. Nestor, anunță cununia lor ce se va celebra în 18 sept. st. n. la 5 oare d. a. în biserică catedrală. — Felicitări sincere!

Inscrierile la gimnas sunt terminate. în cl. I s'au înscris 68, în II 67, a III 67, în a IV 68, în V 66, în a VI 61, în a VII 47, în a VIII 37, total 481 cu 37 mai puțin ca în anul școlastic trecut. Scăderea e mai ales la cl. VIII. în care în anul trecut au fost înscrisi 61.

Constituire. Societatea de lectură a tinerimei studioase dela gimnasiul nostru, sub conducerea prof. *Gavril Precup* s'a constituit pe an școl. 1904/5 în modul următor: Președinte: *Nicolau Agârbicean*, cl. VIII. Secretar: *Ioan Pop*, cl. VIII., bibliotecar: *Iuliu Căpânean*, cl. VIII., vice-bibliotecar: *Zenove Păclisan*, cl. VII. cassar: *Nicolau Popescu*, cl. VII., notar: *Emil Folea*, cl. VII., controlor: *Ioan Moldovan*, cl. VIII. În comisia pentru censurarea operatelor: *Cornel Popa*, *Virgil Pop*, și *Enea Zeflean* din cl. VIII.; *Ioan Berlian*, *Valer David* și *Ioan Zileriu* din cl. VII.

Petreceri. Reuniunea femeilor române din Bucium-șasa invită la *concertul împreună cu producțiune teatrală* ce se va aranja duminică în 18 septembrie st. n. a. c. cu concursul binevoitor al tinerimei române din loc. Venitul curat este destinat reuniunii femeilor din Bucium-șasa.

Scrieri pentru tineret. Aflăm din nr. ultim al „Transilvaniei”, că secțiunea școlară a Asociațiunii a propus editarea unei „biblioteci pentru tineret”, în care să se publice scrieri acomodată gradului de percepțiune a tineretului și să se vândă bro-

șura cu cel mult 10 fl. Propunerea aceasta salutară și foarte nimerită a fost primită cu unanimitate de plenul secțiunilor.

Institutul preparandial și școala de aplicație are pe anul școlastic 1904/5 următorii elevi înscrisi. cursul I. 30. al II. 42. al III. 32. total 104. iar la școala de aplicație 30 elevi.

Pentru argii din Câmpeni au primit dela M. O. D. *Ioan Pop* paroch protopop în Bocsig cor. 6.—

Pentru Internatul Vancean de fetițe au contribuit A. Aron Miraslău, A. Dumbravă Habic, I. Moldovan Mediaș, I. Moldovan Ciunga, D. Moldovan Brusturi, N. C. Ponorcean Ponorel, M. Păculea Stenea, I. Papiu Vestem, I. Pop David Scorei, M. Piroșca B. Ujfaln, I. Pop Daea, S. Poruț Ceannulmare, I. Pop Iucul de Jos, V. Popescu Dârgea, A. Pop Iucul de sus, V. Pop Gălgau, I. Pop Visuia, N. Petru Gurghiu, A. Pascu Aiudul de sus, G. Pop Măhaciu, T. Pop Hădărău, I. Pop Iabenița, I. Pop Socol, I. Pop Ciugudiul de sus, I. Pop Ormeniș, I. Pop Adrian, I. Pop Urca, N. Pop Sacal, Cl. Papiu Sântimbru, V. Stoian Ghișasa, N. Racovițan Schiopi, Dr. S. Radu Uioara, D. Racoișan Casva, N. Raț Turda, M. Recean V. Recea, T. Rus Micoșlăca, V. Rus Chiciud, I. Raț Surduc, I. Romantan Gărbău, I. Racoișan Ibanești câte 15 cor 77 f., Cl. Raicu Teaca, T. Rus Seplac, I. Raica Galda de sus, G. Suciș Indol, I. Suciș Indol, V. Saltelechi Bardos, P. Suciș Săbad, I. Sântimbrean Silvașul român, I. Simu Abrud, P. Simu Câmpeni câte 15 coroane 76 fileri laolaltă 788 coroane 40 fileri.

Dare de samă și mulțămire publică.

În favorul bisericii renovate a contribuit poporul român din Roșia-montană cu 300 cor. din partea senatului bisericesc greco-catolic 200 cor. dela înaltul Patronat reg. ung. 200 cor. dela poporeanul George Ciora din Roșia 100 cor. reuniunea femeilor gr.-cat. cu înfrumșetarea bisericii din 7 august a. c. dela concertul aranjat sub patronatul reuniunii femeilor și sub conducerea bravului Domn Nicodim Ganea pedagog absolut au încurs suma de 200 cor. de a cărui rezultat am fost plăcut surprins, iarăși când am văzut că mai mulți evlavioși creștini din comunitatea bisericăscă Roșia-montană cu numele Alexandru Drumuș, Ștefan Drumuș și Al. Miheșiu au dăruit bisericii Statua Invierii (? Red. U.) în preț de 56 cor. Székely Borbara Iosif au dăruit bisericii Inima Dnui nostru Isus Christos (?) și o candelă în preț de 80 cor. Subscrișul îmi iau voe și pe aceasta cale a le exprima celea mai călduroase mulțămiri tuturor susnumiților donatori și contribuitori rugând pe atotputintele Creator ca să-i susțină până în celea mai adânci bătrânețe în deplină sănătate, iar crucerii jertfiți pe sama Sîntei biserici, să le răsplătească însutit și imiuit. Roșia-montană în 15 august 1904. În numele comitetului parochial gr.-cat. a Roșiei-montane: *Simeon Henzel*, prim curator.

Apel. Cu inima sângerândă trebuie să vă aduc la cunoștință că Luni în 8 august a. c. pe la oarele 2 p. m. a izbucnit un incendiu în comuna Ostrovul-mare din apropierea Sarmisegetusei. — Focul s'a declarat în capetul satului aprinzându-se o șură construită din lemn și acoperită cu paie. Sufiind un vânt din răsărit focul se întinse cu ințala fulgerului peste o parte însămnată a comunei și în timp de 2 oare au ars casele, șurile, bucatele și nutrețul — cari toate erau adunate de pe câmp —

la 40 de economi; toți aceștia — 198 suflete — au rămas pe drumuri fără adăpost și fără hrană, neputând nimeni scăpa nici nutremat pentru o zi, cei mai mulți au scăpat numai cu ce e pe ei. Pe lângă acestea au mai ars și biserica toată, rămânând numai pereții de piatră. Când vă aduc aceasta la cunoștință apelez totodată la inimile nobile rugând pe toți credincioșii buni și îndurători a veni în ajutorul fraților atât de rău cereați și prin oferte benevole ai mângâia în suferințele lor. Ofertele ce se vor cuita la timpul său pe calea publicității sunt a se adresa „Oficiului parochial gr.-cat. în N. Osztró p. u. Kernyesd”. Celelalte ziare românești încă sunt rugate a reproduce acest apel. Ostrovul-mare în 14 august 1904. *Petru Ciachi*, paroch gr.-cat. (Noi cu băcurie primim ori ce sume și prompt le înaintăm la destinațiune. Red. Unirei).

Necrolog. † Din Aiud vine trista știre despre moartea prematură a avocatului *Dr. Emil Gerăsim*, care după lungi și grele suferințe, împărtășit cu sfințele iaine ale moribunzilor și-a dat nobilul său suflet în mâinile Ziditorului Marți în 13 septembrie st. n. a. c. la 6 oare a. m. în Aiud, în al 41-lea an al etății și al 11-lea al preafericitei sale căsătorii. Rămășițele pământești ale scumpului defunct după binecuvântarea sicriului, s-au transportat la Petrilaca română, locul nașterii lui, unde s-au așezat spre vecinică odihnă Joi în 15 septembrie st. n. a. c. la 2 oare p. m.

Odihnescă în pace!

AVIS.

Prin aceasta se atrage atențiunea oratorilor senate școlastice, cari au lipsă de un docente-cantor, destoinic și apt în toată privința față de oficiul său. — Cu o praxă pe terenul instrucțiunii dintre celea mai frumoase, mai estinsă și cât se poate mai bună, carea poate fi documentată cu celea mai bune atestate oficioase. — Călificat „de ajuns” pentru școalele cu limba de propunere română în anul 1896, la institutul pedagogic din Blaj, unde a absolvat și întreg cursul preparandial. E provăzut pe lângă acestea și cu Atestate din cultura vitei americane și europene, pecum și din pomologia. Cântăreț foarte bun și cunoscător perfect a tipicului și ritului bisericii răsăritului; are și ceva cunoștință din muzică vocală și instrumentală. Vorbește pe lângă limba română, și o poșede pe deplin în vorbit și scris și limba magiară.

Ca salar preținde să aibă, salarii minimi prescriș de lege pecum și cuincuenalele, cnartir corăspunzător legii, grădină și superidificatele economice necesari. Ar dori să ajungă într'un așa loc unde se fie ceva oraș eventual opid, ori dacă nu într'un loc, care să fie aproape de vreun oraș cu școli, sau eventual într-o comună și mai depărtată de un astfel de oraș, numai salariul să fie punctuos și sigur. E aplicat a merge ori și unde pe teritoriul Provinciei Mitropolitane de Alba-Iulia și Făgăraș.

A se adresa la redacțiunea acestui ziar de unde epistolele vor fi trimise la destinațiunea lor.

99 (2-2)

„Caffée Grand“

„Caffée Grand“

Augustin Coltor

și-a aranjat în Strada mică *Cafenea, Cofetărie* și *Hotel* servind *bucatele cele mai gustoase*

și *beuturile cele mai bune* pe cum și *ohilii comferte și ieftine.*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Boala românească.

Discurs, prin care d-l Iosif Vulcan a deschis adunarea dela Brad.

Temelia artei teatrale este adevărul. A reprezenta viața așa pe cum este ea, cu virtuțile și viciile sale, iată misiunea scenei. Deci noi, Societatea, care are problema să pregătească înființarea instituției teatrale române aci în țară, stăm în serviciul adevărului. Tot ce facem, tot ce zicem, tot ce propovăduim, are să poarte eticheta adevărului.

Ferice de noi, cărora soartea ne-a dat această însărcinare, că a sta în serviciul adevărului este postul cel mai cinstit. A arăta neamului din care faci parte oglinda reală a ființei sale, în care să-și vadă toate calitățile și slăbiciunile, este cea mai importantă faptă națională. Această oglindă oferă neamului prilejul să se cunoască și astfel să știe ce are să desvoalte și ce trebuie să înlătureze.

Timpul cel mai potrivit pentru această manifestare este la adunările noastre generale, ude se întrunește o mare parte a elementelor fruntașe. Aici ni-se impune să discutăm serios starea noastră culturală, să examinăm progresul intelectual, să relevăm părțile bune, să arătăm scăderile și să căutăm Uloacele de îndreptare.

Să uzăm dar și de această întrunită și să stăm de vorbă asupra mersului propășirii noastre. Să studiem mișcarea noastră culturală și să ne spunem părerile sincer, fără încunjur cum ni-le inspiră conștiința, căci numai astfel putem să fim folositori națiunii, iar nu aprobând totul de frica popularității, făcând complimente și elogi nemeritate, ca să încasăm aplauzele ieftine ale vulgului nepriceput.

Întocmai cum institutele de bani își prezintă la finea anului bilanțul de profit și de pierdere: astfel avem să ne fixăm și noi cumpăna progresului și regresului. Cu cât bilanțul este mai exact, cu atâta institutul e mai trainic, cu cât cumpăna noastră e mai reală, cu atât arată mai fidel stadiul, în care se află cultura românească.

Dacă ne rotim privirea în jur de noi inima ni-se umple de bucurie, văzând progresul ce am atins. Nu-i vorbă, stăm încă prea departe de ținta dorită, ne aflăm abia la începutul stăruinței noastre de propășire; — cu toate aceste rezultatul de până acum trebuie să ne producă încredere, căci prin el putem să constatăm puterea de viață a elementului românesc.

Neajutați de nimeni, ba de multe ori vârtându-li-se bețe în roată, Românii au pus umăr la umăr și toți într'un gând și cu un suflet au scos din sărăcia lor comoare scumpe pentru ridicarea și afirmarea ființei naționale.

Iubirea de neam este izvorul nostru mântuitor. Să ne dăm mâna ca să nu poată fi putere în lume, care să ne înădușe sentimentul acesta. Să jurăm, că mai bine murim toți, decât să-l stingem din peptul nostru.

Iubirea de neam a făcut în rândurile noastre, în cei cincizăci de ani din urmă minuni de progres.

Priviți biserica și vă închinați avântului, ce a luat cultura preoției; cercetați instrucțiunea publică, gimnaziile și școlile — cele mai multe înființate în intervalul acesta — și stringeți cu respect mâna profesorilor și învățătorilor, cari își fac datoria; admirați numărul mare al clasei noastre inteligente, răsărite în deceniile din urmă; lăsați inima voastră să palpate de emoțiuni cerești, când vedeți tinerimea noastră venind cu focul sacru al entuziasmului și cu cumpeneala oamenilor, cari se pregătesc pentru știință; dar mai cu seamă aduceți tot devotamentul vostru, adorarea unui neam întreg, încântătoarei cununi de Românce, cari simt, vorbesc și cetesc românește.

Secolul trecut s'a încheiat pentru noi Românii de aici cu un progres uimitor. Înaintașii noștri ne-au lăsat o moștenire, din care putem să ne asigurăm existența. Asigurarea aceasta însă are să se facă prin o muncă stăruitoare, urmând direcțiunea stabilită de dânașii, profesând principiile lor, punându-ne în serviciul altruismului, care jertfește totul pentru binele de obște.

Înaintașii noștri au avut drept steag conducător *idealismul*. Acesta le-a luminat calea eșirii din întunec, acesta le-a dat curaj și bărbăție să înfrunte toate pedecile, acesta le-a înăurit bucuria triumfului.

Mult mai slabi decât noi, ei nici odată n'au cunoscut frica; mai puțin luminați decât generațiunile actuale, ei au stabilit principii, cari au să lumineze de-apururi calea științei române; mult mai săraci decât noi, ei au întemeiat instituții de cari cei de astăzi nici a visa n-am putea.

Pentru că ei au stat neconținut sub farmecul idealismului, care deschide tot noi orizonturi, vrăjește voinței aripi înălțătoare și însuflă în vine putere la lucru; iar noi ne depărtăm din ce în ce mai mult de acest izvor dătător de viață și ne închinăm unor curente nălucitoare, cari sleesc energia, stâng curajul și ucid orice gândire mai înaltă.

Noul curent suride la naivitatea bătrânilor, cari au urnit niște idei gigantice și s'au lertit pentru ele. Face haz de idealistul pripășit în secolul acesta, ca o rămășiță a copilăriei unui neam. Enunță, că idealismul și-a trăit trainul, și-a mâncat mălăul. Și proclamă un nou principiu conducător, căruia îi zice realism, care însă nu este decât incarnațiunea intereselor personale. Altruismul dispare din ce în ce mai desăvârșit, cei mai mulți își caută numai de trebile lor și ori ce acțiune mai mare pentru ridicarea neamului e decretată imposibilă.

Protopăriații noștri trăiau în dragoste frățească și astfel înaintau. Noi suntem desbinați ca dușmanii cei mai înverșunați. În locul dragostei, s'a cocoțat în capul tuturor întreprinderilor noastre discordia, care omoară în germene orice idee.

Am umblat prin toate centrele noastre, însă nicăiri n-am găsit armonie, clasa noastră inteligentă în tot locul e divizată în partide cari se combat strașnic.

Se ceartă pe tema confesionalismului, pe cea a poziției sociale; pe tema naționalismului, pe cea a averii; pe tema politice,

pe cea a mișcărilor culturale; pe tema originii familiare, pe cea a rolului ce le compete: în sfârșit pe toate temele posibile și imposibile. Cearta aceasta produce urmări foarte triste. Ura în multe locuri este atât de înverșunată, că tot ce propune unul este respins de celalalt și astfel nici o lucrare nu se poate înjgheba.

În toate părțile și în mijlocul tuturor cercurilor își scoate capul hidra invidiei, care cu limba ei otrăvește totul. De ți-ai înciripat o stăricică, te calumniază; de jerti fești ceva pentru binele de obște, te acuză că vrei să fi popular; de te-ai ridicat nițel în stima publică, te târfălește; de ai izbutit să-ți câștigi un codru de pâne, te defaimă; de ești bătrân, te bârfește; de ești tinăr, îți pune stavilă. Orice propuni, orice faci, ești criticat și învinuit cu interese murdare. Nimica nu e bine, dar nu ți-se spune, cum ar trebui să se facă. A dărîma tot ce clădesc alții, dar a nu reconstrui nimica, ci a lăsa totul în ruină: Iată opera funestă a invidiei, *marea boală românească*.

Tablou posomorit acesta dar adevărat. Este mai bine să-l mărturisim pe față căutând a-l corege decât să-l ascundem, căci răul tănuiește tot isbucnește.

Entuziasmul din timpul renașterii noastre slăbește din ce în ce mai rău. Atunci la adunările noastre culturale se întrunea toată elita clasei noastre inteligente de pretutindeni, deși căi ferate nu prea erau și călătoria se făcea două-trei zile cu trăsura, cu mari osteneți și jertfe materiale; astăzi când comunicațiunea a devenit ușoară și ieftină, ne bucurăm dacă putem să salutăm la aceste întruniri pe cei din partea locului și pe cei din împrejurime. Celalți porecliți „fruntași“, cred că-și împlinesc datoria, dacă trimit câte o depeșă de felicitare.

Sunt foarte caracteristice aceste adunări. A uneori în ele se întrunesc atât de puțini, că abia se pot compune obicinutele comisiuni. La banchet însă vine lume multă și numărul toastanților despre misiunea descendenților divului Traian, e mai mare decât al acelora, cari au participat la adunare. Iar sara la bal, sala e întesată, căci grosul publicului vine după adunare pentru bal. Raportorii ziarelor scriu despre adunare zece rânduri, despre banchet o sută și despre bal trei sute. Această aprețiere este semnificativă pentru măsura interesării, cu care obștea noastră întimpină și petrece adunările sale culturale. Însemnătatea cea mai mare se dă balului. Din cele petrecute la adunare aflăm, că fiind timpul înaintat lecturile intrate nu s'au năutut cel; despre bal cetim coloane de fraze, din cari vedem, că au luat parte o sută douăzeci de părechi, din cari două brave Românce au purtat costum național, că s'a jucat și „Romana“, — dar nu ni-se spune, că aproape nimeni nu o știe și că covârșitoarea majoritate a damelor nu conversa românește.

De câte ori văd atâta lume cultă românească, mă prinde mirarea, că starea noastră culturală nu înaintază mai repede. Clasa inteligentă românească a devenit atât de mare și puternică încât dacă fiecare și-ar face datoria, am produce minuni.

Să nu mi-să observe, că pedeca înaintării noastre mai grabnice e sărăcia, căci înființarea celor aproape o sută de bănci românești, cu capitaluri de milioane, toate din punga noastră, desmint eclatant scuza sărăciei. Dacă am fi atât de săraci, pecum se susține, n'am fi fost în stare să înființăm nici un institut de bani, cu atât mai puțin să dăm viață unei serii de ele.

Și dacă totuși suntem săraci, apoi sărăcia noastră nu are cauza ei în lipsurile materiale, ci aiurea. Fie un popor cât de mic, cât de lipsit de bunătățile vieții: el nu este sărac, dacă în peptul său arde focul sacru al entuziasmului, care îi alimentează speranța și încrederea în viitorul său. Entuziasmul nostru scăzut, noi ne pierdem pe zi ce merge magnetul conducător, ne abatem de pe calea croită de străbunii nostri și rătăcim pe drumuri, cari ne duc la prăpastii. Idealismul nostru stins, ajungem la rezultatul, că pentru scopuri culturale nu ne dă mâna să putem jertfi câțiva bani, căci suntem săraci, — dar în același timp ne întrecem să semnăm cât de multe acții la banca, ce se înființează. Pentru scopuri generale punga noastră rămâne închisă și nu mai sprijinim decât aceea ce ne aduce folos material personal.

Suntem săraci de imboldul ceresc, care să ne îndemne la fapte înalte, suntem săraci de dorul de a jertfi pentru binele comun, suntem săraci de spiritul, care să ne învețe a fi impersonali, suntem săraci de dragostea, care să ne împreune frați cu frați, suntem săraci de puterea a ne învinge invidiile personale, suntem săraci de dorul a da mâna de ajutor acelora, cari lucrează pentru înaintarea neamului, suntem săraci de idealuri, cari să ne încălzească sufletul amorțit. *Iată sărăcia noastră.*

În asemenea împrejurări, firește, înaintarea noastră culturală lasă mult de dorit. Am făcut ce-i drept, un progres mare, dar acesta nu stă în proporție cu puterile noastre. Mult mai puțin înaintăm, decât cât am putea, căci numai o mică parte a neamului își dă concursul la marea operă a răspândirii luminii.

Cu nespuse bucurie și cu legitimă mândrie vedem înmulțirea bărbaților nostri de știință, progresul unora din gimnaziile și din alte școli medii ale noastre, cu deosebită fericire aplaudăm înființarea și munca rodnică a Reuniunilor femeiești și a școalelor civile de fete, constatăm cu plăcere deschiderea a mii de școale dela sate pentru instrucțiunea poporului: dar inima ni-se stânge de durere și de rușine, când aflăm numărul înspăimântător de mare al analfabeților, când cetim, că sunt o mulțime de sate unde un suflet de om nu știe să cetească și să scrie. Și în durerea noastră exclamăm: *Unde sunteți preoți și învățători?* Cum veți da samă Atotputernicului de marea misiune, ce vi-s'a încredințat!?

Un interesant fenomen ne ofere literatura noastră. Sărmana, este atât de mică și săracă, încât nu o putem numi decât: început de literatură.

E mică și săracă, dar să nu ne mirăm de starea ei înapoiată, căci cine o sprijinește? Aproape nimeni. Ea se naște și își târește zilele ca orfană părăsită. Ar avea să-și împlinească misiunea, dar nu poate, n'are cu ce să trăească și moare de foame.

Mai de mult, par'că publicul nostru sprijinea mai calduros literatura română.

Când răposatul Gavra începuse să scoată la lumină „Teatrul” său și „Chronica” lui Șincai, nu era preot de pe vremuri în a cărui casă modestă să nu le fi aflat. Astăzi trece drept raritate acela din clasă numită „inteligentă”, care cumpără câte o carte românească.

Ceea ce am zis în general despre literatură, se poate aplica în special la presa noastră. La alte națiuni, presa este un ram industrial foarte rentabil; la noi un mijloc să-ți istovești viața și să-ți cheltuești paralele. În aceea ce mai diferim de lumea străină, este produsul special al publicului românesc, care se numește „abonant restanțier”.

În starea aceasta tristă, ce ne ofere indolența clasei noastre inteligente, ne licărește ca o lumină salvatoare deșteptarea poporului. Dacă „inteligenta” nu cumpără cărți românești și nu sprijinește ziaristica, avem nespuse mângăere și plăcere să vedem cu câtă bucurie poporul nostru știutor de carte își dă bănișorii pentru produsele presei populare, cum ne răspundesc prin toate satele române — cu conducători harnici — broșurele și organele de publicitate menite pentru popor.

Ceea ce mai trebuie să accentuăm în favorul poporului nostru este afirmarea sa pe terenul teatral. Câtă vreme clasa noastră mai rădăcată numai ici-colo dă câte o reprezentare teatrală, poporul în toate părțile urcă scena și surprinde lumea cu talentul său. Raportul prezentat în fiecare an de secretarul Societății noastre, arată că reprezentările teatrale date de popor se tot înmulțesc și că ele formează marea majoritate a tuturor reprezentanților de diletanți.

Această constatare, în fața decadentei, ce ne isbește din partea păturei mai culte, ne indică unde avem să căutăm țaria noastră în viitor. Poporul ne este mântuina. *Lui să ne închinăm!*

Reîntorcându-ne la literatura noastră și în special la literatura beletristică, putem să afirmăm, că pricina pentru care ea nu poate lua un avânt, este lipsa sprijinului femeesc.

La alte națiuni beletristica are cercul ei de aderență în deosebi la femei. La noi cercul acesta este cât se poate de îngust. În lipsa de creștere românească, cele mai multe dame române nu cetesc românește. Și dacă dau oarec-care sprijin ideilor noastre culturale, sprijinul acesta se manifestă numai prin prezentarea lor la balurile românești.

Femeia română încă nu este la înălțimea misiunii sale culturale. Vorbă îndrăzneată aceasta în fața toasturilor obicinuite pentru preamărirea „femeii române”. Vorbă cutezată, dar întemeiată.

Priviți harta neamului românesc și aveți să vă convingeți.

Întrați în saloanele de dineolo de Carpați și vi-se va părea, că sunteți în Franța. Damele conversează și cetesc numai franțuzește.

Dincoace de Carpați, dealungul graniței spre România, cultura damelor noastre din pătura mai avântată este germană. Pretutindenea numai cărți și reviste germane. Ele vorbesc și românește, dar limba de intimitate a lor este cea germână.

Odată am avut o discuție foarte interesantă cu o damă din părțile acelea.

— Poștește în biblioteca mea — mi-a zis dânsa — și ai să vezi, că critica d-tale e prea severă. Eu am și produsele literare române mai de samă.

Și dându-i brațul, intrăram în biblioteca ei, un salonaș cochet, în mijlocul căruia se afla un etager cu cărți legate luxos.

Dau o privire repede asupra raftului dinaintea mea. Și cetesc cu voce înaltă:

— Schiller, Heine...

Dar dama mă întrerup, arătând alte volume.

— Eminescu, Coșbuc...

Și se uită la mine cu un aer triumfător.

Eu luai în mână volumele să le frunzăresc. Schiller și mai cu seamă Heine să vedea că a fost mult cetit, căci se cunoșteau urmele mânilor pe fiecare pagină. Eminescu și Coșbuc era curat curățel par'că tocmai atunci ar fi eșit de sub teasc.

Arătând aceste volume doamnei li zisei:

— Curățenia acestor volume arată devotamentul înalt, ce simțiți pentru literatura română.

Doamna a înroșit și n'a mai zis nici un cuvânt...

Întocmai cum, în părțile marginase, cultura damelor române este germană, astfel la cele mai din lăuntru țării este ungerască. Nici acolo, nici aici, literatura noastră nu se găsește acasă. Este mic, foarte mic, numărul acelora, pe a căror masă de cetit găsești o carte sau o revistă românească. Mai cu samă la foste eleve ale școalelor civile de fete înființate în timpul din urmă.

Când femeia română inteligentă va avea o cultură mai românească, atunci și beletristica noastră va înflori.

Ochirea ce am făcut asupra stării noastre culturale să ne pună pe gânduri și să căutăm cu toții mijloacele de îndreptare, ca astfel să putem ridica neamul nostru la nivelul dorit.

Elemente, cu cari putem să facem urcușul acesta, avem destule. Să deșteptăm curajul de inițiativă, să încheșăm forțele de muncă, să însuflăm convingerea datoriei, să înarmăm pe toți cu credința victoriei și succesul are să fie strălucit.

Suntem un neam de oameni nu prea mulți, în mijlocul națiunilor mari. Dar numărul mic să nu ne descurajeze. În cursul stăruințelor noastre să ne inspire vecinic curaj profeticile cuvint ale augustei regine-poete Carmen Sylva: „Nu trebuie țărniuri mari, trebuie numai inimă mare!” Nu trebuie ca o națiune să fie mare, e destul să aibă numai oameni cu inimă mare, pentru ca ea să înflorească și să fie fericită.

Oameni cu inimă mare îți doresc ție, scumpul meu neam românesc!

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Ierarhia Românilor din Ardeal și Ungaria de Dr. Augustin Bunca, Prețul 3 coroane.

Prof. Emil Sabo, „Cântece” Poesii lirice. Prețul 1 cor. + 10 fl. porto.

M. Strajann: *Virgiliu, Bucolicele și Georgicele*, traduse în metrul original, având un studiu biografic și note explicative. București I. V. Socecu 1904 pag. 224. prețul 2.60. Venerabilul fost profesor și compatriot al nostru, ne dă în volumul acesta una dintre scrierile cari au făcut epocă în literatura romană clasică. Traducerea metrică e sucoasă, versul curge lin și limba e curată. Iar notele explicative aruncă deplină lumină asupra intențiilor poetului și fac pe cititor să priceapă lumea romană de pe atunci, cu toate apucăturile ei. Recomandăm această traducere tuturor celor ce iubesc o lectură bună și sănătoasă.

Vasile E. Moldovan: *Raze de lună*, novele, schițe și altele. Orăștie 1904 pag. 186 prețul cor. 1.50.

Bogand-Nicolescu: *Cartea durerii*, ed. Dr. E. Dăianu. Cluj 1904 ed. II., prețul cor. 1.50 legată cor. 2.50. În timpurile noastre de materialism și realism, cântecul acesta, care arată marea putere a religiei asupra sufletului omenesc, și cum numai în ea se poate afla adevărata mângâiere și liniște, poate să fie în mâinile tuturor de un netăgăduit folos. Chiar și faptul, rar la noi, că a apărut în a II-a ediție ne îndreptățește a o recomanda călduros. Tiparul frumos și curat face cinste tipografiei dlui Barit.

Iuliu Birou: *Liturgia sfântului Ioan Gură-de-aur, după melodiile celor opt glasuri bisericești, puse în note și armonizată pentru coruri de 4 voci bărbătești*. Opul I. prețul 5 coroane.

Constantin Savu: *Lira*, conține 12 coruri bărbătești de cuprins profan și bisericesc, Vișag 1904, prețul 6 cor.

FLORICELE DE CÂMP,

schițe ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.

BIBLIOTECA UNIREI. *)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de Lewis Wallace, 2 v. 2.90
2. M. Eminescu. Studiū critic 0.90
3. Câte-va momente din începuturile bisericii rom. de C. Auner 0.20
4. Nume de familie la românii din Ungaria, de A. Viciū 0.12
5. Din viața lui I. Micul de M. Străjan 0.16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor. 0.30
7. Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II. 3.40
8. Cele două fețe ale lumii de Nicu 0.30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor 0.16

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 9 Nrii, îi primesc cu 5.60 cor. în loc 8.14 cor.

Cărți ce să pot căpeta în Libraria Seminarială.

Floricele de câmp, de A. C. Domșa 1.—
Cântece, Sabo 1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu 2.—
Geniū pustiu, Eminescu 2.—
Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fil.

Posta redacțiunii.

V. P. P. Îmi pare rău, că nu pot publica răspunsul trimis. Dta depășești terenul, pe care s-ar cădea să stai și să răspunzi, și ataci fără cruțare. Permite să pun eu chestiunile: E adevărat sau nu, că la apelul preotului M. s'a răspuns cu răceala? și din ce pricină? Atât! În acel articol numai la punctul acesta s'a făcut acusa. De vredniciile distinșilor preoți înșirați de Dta, n'a cutezat nime să se atingă, zelul lor e cunoscut și lăudat. Că pui în discuție oportunitatea exercițiilor spirituale în acele tracte și lași să se priceapă, că v'a căzut rău, că convocarea a făcut-o un „preot mic (adecă neînșămnat) din alt tract,“ — faci foarte rău, că azeți indemnul, de care ai fost condus în răspuns. Considerați chestiunile puse mai sus, răspun-deți calm și publicăm cu plăcere.

Măgureanul. Rapoarte despre decursul petrecerilor pe lung scrise cu înșirarea celor ce au luat parte, nu-s pentru „Unirea“.

T. M. Scriptură nouă nu este, în colo se mai află ediții de a lui Claiu.

B. O. C. Au sosit, vom alege. Nu uitați a înșămna și autorul după care traduceți.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

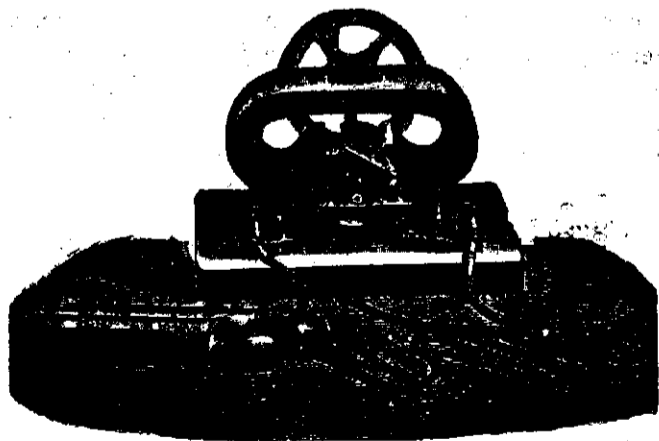
ESTI SLAB?

Voiești să fii tare? — Voiești ca între ori-ce împrejurări ale vieții să te bucuri de sănătate?

Voiești să ai curajul și energia ca să te poți opune liniștit grijilor și năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre întru a mări și întări sănătatea omenimei. — Încercările noastre sunt încoronate de succese și metodele noastre sunt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de știință. Am arătat că Electricitatea este baza vieții fizice și că aceia cari sufer de *stomac, reumatism, morb de nervi, dureri de spate, de cap, de piept* au lipsă de mai multă electricitate.

„Electrophor“

— Aparat de electricitate, renviește puterea perdută și îl poate folosi unul fie-care. —

Nu se poate în deajuns sfătui oamenii slabi să folosească acest aparat electric. Electroforul întărește nervii, înviește sângele, întărește simțirea, aduce sângele și sistemul nervos la o normală funcțiune.

Dr. Bourg, membru la facultatea de medicină din Paris referență: Nu numai podagra, (șuiul), reuma, hysteria, asthma, au fost în nenumărate cazuri vindecate prin electricitate, unde medicamentele s'au dovedit de nefolositoare, ci și la ori-ce fel de morb de nervi, durere de cap, colică, dureri de urechi, insomnie, hipocondrie și cu deosebire la hemoroide efectul bun se arată după vre-o câteva zile, ba uneori după vre-o câteva ceasuri.

— Cu un minunat succes se folosește contra durerilor femeiești. Electroforul produce ani de a rândul un curent electromagnetic

fără a avea baterii și fără mașini ajutătoare. — Se garantează pentru trăinicia lui 5 ani.

Prețul unui aparat mic complet:

20 coroane.

(Pentru cei foarte simțitori).

Se spează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Prețul unui aparat mare complet:

30 coroane.

(Pentru însănătoșarea morburilor vechi).

Manhattan întreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15|u.